

סימן כ'

לאו קמורית - דין מיגו

טענת האב לא שייך למימור כלפיהם מיגו, אבל רשב"א דס"ל דאף כשהודו שהיה דברים מעולם טענינן להו מינך זבנא מיגו דלהד"מ וא"כ גם היכא דהודו שהשטר לא מזוייף טענינן להו פרוע מיגו דמזוייף, ובקצה"ח לא ביאר מאי שורש פלוגתתם, אמנם מצינו בג' מקומות דמבואר מדבריו במאי פליגי ר"י ורשב"א, ויתבאר בע"ה דבר דבר על אופנו.

דחנה קצה"ח בסימן קמ"ו (ט"ק י"א) לאחר שהביא את פלוגתת ר"י ורשב"א כתב דלכאור' פלוגתתם תליא בפלוגתת הראשונים לקמן (דף קלה). גבי יש לי בנים, דבגמ' שם איתא דבעל נאמן לומר יש לי בנים ועי"ז לפטור את אשתו מהיבום מיגו דהיה טוען גרשתיה, וברשב"ס שם כתב דמיהו לגבי כהן היא אסורה דכלפיו ליכא מיגו דהרי אם היה אומר שהיא גרושה היתה אסורה לו, אמנם תוס' והרמב"ן כתבו דודאי דהבעל נאמן אף לגבי הכהן "משום דלא אכפת ליה לבעל אם אינה גשאת לכהן והיה לו לגרשה כדי שלא תזקק ליבם ותנשא לישראל".

וביאר הקצה"ח דטעמא דהרשב"א בתוס' דידן הוא כהרמב"ן ותוס' לקמן, דכיון דהמוכר היה נאמן במיגו ולא אכפת לו אם ימכור לזה או לזה לכך יחני חמיגו אף כלפי הלקוחות שהודו, אבל ר"י

חנה בתוס' הביא דנחלקו רשב"א ור"י היכא דינא כשיש עדים דהמוכר הוחזק בה חד יומא האם טענינן ללוקח מינך זבינתה מיגו דלהד"מ, דרשב"א ס"ל ד"אע"ג דליכא מיגו מ"מ טענינן ללוקח מאחר שהיה המוכר נאמן לומר זבינתה מינך במיגו דאי בעי אמר לא היתה שלך מעולם, והוכיח כן מהא דטענינן ליתמי החזרתי מיגו דנאנסו למרות שהם עצמם לא נאמנים בטענה זו, אבל ר"י ס"ל ד"דלא דמי להאי דהמוכר את הבית דהכא אם היה רוצה המוכר לזכות בטענה זו דלא היתה שלך מעולם לא היה מעכבה הלוקח שהרי יודע היה שהיתה שלו".

ויל"ע בשורש פלוגתתם, ולעיל (סימן י"ז אות ו') נתבאר דפליגי ביסוד דין טענינן, אמנם בקצה"ח נראה דלמד באופן אחר את שורש מחלוקתם, וכדלהלן.

א.

ביאור קצה"ח בפלוגתת ר"י ורשב"א

קצה"ח בסימן ק"ו (סק"ב) כתב להסתפק במקום שהלקוחות הודו שהשטר אינו מזוייף האם טענינן ליה פרוע מיגו דמזוייף או"ד דכיון שהם הודו שהשטר לא מזוייף לא יחני להם חמיגו של המוכר, וכתב דלכאור' זה תליא בפלוגתת ר"י ורשב"א בתוס' דידן, דלשיטת ר"י לא יהא טענינן כיון דס"ל דהיכא שהלקוחות לא יכולים לקבל את

כדי דמי הכלים במיגו דלהד"מ וא"כ האי מיגו יהני לפטור את השומר, ורק אם השומר פשע בשמירתו ונתן מעצמו את הכלים לתופס הוא חייב לשלם אבל השתא דהיה באונס והתופס נאמן במיגו א"כ לא יהא מחוייב כלל, ובקצה"ח כתב ליישב דלק"מ כיון דכל מאי דהתופס נאמן הוא משום מיגו דהיה טוען להד"מ וא"כ אי"ז מיגו כלפי השומר, דהרי השומר היה מחוייב לשלם על הפקדון אף אם התופס היה טוען להד"מ דסו"ס החפץ איננו, ונמצא דכלפיו ליכא מיגו כלל, ולכאור' כוונת קצה"ח היא למאי דביאר בסימן קמ"ז בשיטת ר"י³³.

ובע"ז כתב השער המשפט לבאר את דברי הגמ' בכתובות גבי מלוה שטוען סטראי נינהו, דבגמ' בכתובות (דף פה.) איתא דהיכא דשלח הלוח שליח לשלם את החוב למלוה והשליח פרע את החוב והמלוה לא נתן את השטר בטענה דסיטראי נינהו נהי דהמלוה נאמן במיגו דלהד"מ מ"מ השליח צריך לשלם ללוח, והקשה בשע"מ (סימן נ"ח סק"ג) וכן הקשה בנתח"מ (סימן נ"ח סק"א) דמדוע לא יהא נאמן השליח במיגו של המלוה, דכיון שהמלוה נאמן דסטראי נינהו מיגו דלהד"מ ממילא זה יהני לשליח ליפטר דאין עליו תביעה על מה שנתן למלוה את המעות בלי לגבות השטר דהרי באמת היה הלוח חייב לו חוב אחר, ובשע"מ כתב ליישב וז"ל "ואפשר לומר דכיון דאי טעין בעל השטר להד"מ לא היה מיפטר השליח

ס"ל דכלפי היתומים ליכא מיגו וכשיטת הרשב"ם שכלפי הכהן ליכא לבעל מיגו.

ורב"ן מרפסין איגרא, דהרי יסוד דין מיגו הוא דהטוען נאמן בטענתו כיון דמה לו לשקר, דאם היה שקרן היה טוען את הטענה מעליא, וא"כ מאי שייך לומר דכלפי הכהן ליכא לבעל מיגו, דממ"נ אם הבעל רוצה שאשתו תהא מותרת לכהן גם כלפי שאר העולם לא יהא לו מיגו דהרי ליכא מה לי לשקר בדווקא לא טען גרשתיה דלא רוצה שתאסר לכהן, ואי נימא דלא אכפת לו שהיא תאסר לכהן גם כלפי הכהן איכא מה לי לשקר.

ואף אי נימא כמו שייסודו רבותינו דמיגו הוא "כח טענה" עריין קשיא דלכאור' זה שייך רק בממון דאיכא טו"נ ולכ"א יש זכות לטעון אבל באיסורים לא שייך כלל ענין כח וזכות של טענה, וביותר דאף אי נימא שאיכא "כח טענה" גם באיסורים מ"מ לא שייך לומר דכלפי הכהן ליכא מיגו, דהרי אם היה טוען גרשתיה היה נאמן אף כלפי הכהן ורק היה נוצר איסור חדש של גרושה לכהן, ודו"ק.

וביותר כתב הקצה"ח בסימן נ"ח (סק"א), דהביא דהמל"מ (פ"א משכירות ה"ד) כתב להקשות על דברי השו"ע דהיכא שהפקיד ראובן את כליו אצל שמעון ובא אחר ותפס משמעון את הממון בטענה דהשומר חייב לו כדי דמי הכלים חייב השומר לשלם למפקיד על הכלים ואפי' אם היה באונס, דדבריו תמוהין דהרי התופס נאמן לטעון שהמפקיד חייב לו

³³ א.ת. והעירו התלמידים מדוע לא נקט קצה"ח גם הכא דהליא בפלוגתת ר"י ורשב"א, אלא נקט זאת בפשיטות ודלא כבשאר המקומות, וצ"ע.

לכך אף שטען שחייב לו מצד אחר לא מהימן לפטור השליח, ומבואר בדבריו כמו שכתב קצה"ח דהמיגו של המלוה לא מהני כלפי השליח כיון דכלפיו ליכא מיגו דהרי אף אם היה טוען להד"מ הוא היה חייב לשלם.

וגם זה קשה עד מאוד כמו דחוקשה לעיל, דממ"נ אם המלוה רוצה שהלוקח יזכה לא מהני גם לו המיגו, כיון דליכא מה לי לשקר דהרי מאי דלא טען להד"מ זה משום שלא רצה דהשליח יתחייב, ואי נימא דלא אכפת לו דהשליח יתחייב א"כ איכא מה לי לשקר וזה יהני אף כלפי השליח, דסו"ס יש נאמנות למלוה, וביותר קשה הכא דהרי כל מאי דהמשלח חייב זה רק תולדה של החיוב של המלוה וכשהמלוה נפטר במיגו ממילא השליח פטור מלשלם.

ועל כולנה צ"ע מאי דביאר קצה"ח בסוגיא דנסכא דר' אבא, דבגמ' לקמן (דף לז:) איתא "ההוא גברא דחטף נסכא מחבריה וכו' אייתי חד סהדא דמיחטף חטפא מיניה אמר ליה אין חטפי ודידי חטפי" ופסק רבי אבא דהחוטף חייב שבועה ומשא"ל משלם, ובתוס' שם הקשה דמדוע לא יהא נאמן החוטף בשבועתו במיגו דאי בעי אמר לא חטפי, ובקצה"ח (סימן ע"ה ס"ק י"ב) הביא את קרשיית תוס' וכתב ליישב דכיון דהוא נאמן לומר שחטף את שלו רק במיגו שהיה טוען שלא חטף כלל א"כ כלפי מי שראה אותו חוטף לית ליה מיגו, ונמצא דהע"א שמעיד לבי"ד דהוא חטף את

הנסכא הוי כמעיד דאין לחוטף מיגו דהרי לדידיה דראה החטיפה לא יכל החוטף לטעון שלא חטף וממילא לית ליה מיגו, וכתב דכך מבואר בדברי תוס' בסוגיין בשם ר"י.

והיינו בדבריו בכל המקומות, דס"ל בדעת ר"י דליכא מיגו כלפי מי שהוא לא היה יכול לטעון את הטענה המעולה, וזה דבר פלא, דהרי גם אי נימא דכלפי הע"א ליכא מיגו מ"מ הוא רק מעיד לבי"ד ולהם איכא מיגו כיון שהם לא ראו את החטיפה, והדין נקבע ע"י בי"ד ולא ע"י העד.

והשלמות הדברים הם במה דהוסיף באבני מילואים (סימן ו' סק"א) דהיכא דהאשה טוענת נשביתי וטהורה אני אע"פ שבעצם יש נאמנות של הפה שאסר מ"מ כלפי מי שיודע שהיא נשבתה לא יהני הפה שאסר, וכמו דביאר גבי מיגו, ותימה הוא דגם אם נבין את סברתו במיגו לכאו' אי"ז ענין להפה שאסר, דהרי שורש הנאמנות הוא דכיון דהאשה יצרה את האיסור יש בכוחה לעוקרו, וא"כ מאי אכפת לן דהוא ידע שהיא נשבתה הרי סו"ס היא יצרה את האיסור בהודאתה ויש בכוחה לעוקרו.

וע"כ נראה דס"ל לקצה"ח ביאור חדש ביסוד דין מיגו ונאמנות הפה שאסר, ומדיבואר להלן.

ב.

יסוד דין מיגו כח טענה ונאמנות

הנה ביסוד דין מיגו כבר יסדו קודמאי³⁴

³⁴ א.ה. יעריין בחי' הגרש"ש ב"מ סימן ה', ובקו"ש ח"ב סימן ג', ובקה"י ב"מ סימן י"ג, והביאו התלמידים

נאמן אבל הכחשה מיהא איכא דסגי בזה שהדבר יכול להיות אמת ולכך הוא יכול לדחות התביעה, ודו"ק.

עוד יש להקדים, דעד עתה נתבאר דנאמנות הפה שאסר היא דמי שיצר את האיסור יש בכוחו לבטלו, אבל נראה באופן אחר, דהיכא דליכא איסור ורק הוא מחדשו יכול לחדש איסור עם הגבלה ולא איסור גמור, ולא דחידש איסור לגמרי ורק יש בכוחו לעקור אלא דמעיקרא יכול לאסור במקצת, וביותר דמאי דאדם נאמן לאסור אי"ז מדין נאמנות דא"ה לאחר דאסר והאמנו לדבריו האיך נאמינו להתיר, אלא הוא מטעם דיש לכ"א זכות וכח להעמיד צד ולחדש איסור, וא"כ שפיר יכול להעמיד איסור עם הגבלה.

ומעתה נראה דס"ל לקצת"ח דזהו יסוד ושורש דין מיגו, דבעצם טענת פרוע אינה מתקבלת כיון דהוי טענה גרועה ואנן בעינן טענה מעליא כדי להיפטר מהחיוב, אבל כיון דהוא נאמן גם לומר להד"מ נמצא דאין כלל חזקת חיוב וא"כ הנידון משתנה האם בכלל חלואה פטור או חייב, וכיון דיש בכוחו להכחיש את התביעה ולומר שלא לוח ופטור לגמרי כמו"כ יכול להכחיש במקצת ולטעון שלוח אבל פרע ולכך פטור, דאם היה חזקת חיוב דודאי לוח א"כ הדיון הוא האם הוא פרע חיובו או לא וע"ז אין לו כח לטעון פרוע, אבל כיון דיכול להכחיש שלא לוח כלל א"כ הדיון הוא האם בכלל חייב וכמו שנאמן לטעון מזויף דהוי טענת

דמלבד מאי דהוי סברא להאמינו דמה לו לשקר, המיגו נותן לו כח טענה, והוכיחו כן מהא דטענינן ליתמי החזרתי מיגו ונאנסו למרות שהיתומים לא יכולים לטעון נאנסו כיון דהם לא ידעי וגם לא טענינן ליה טענת נאנסו משום דלא שכיח, נהכרח חזינן דאי"ז ענין רק למה לי לשקר אלא איכא זכות וכח לטעון מחמת הטענה המעולה, והרבה קולמוסין ושתברו לבאר את הדברים וליישב מדוע בעינן תרתי - מיגו נאמנות ומיגו כח הטענה, ובכלל מה ביאורו של "מיגו כח טענה", ונראה בס"ד לבאר הכל בדרך חדשה, בדעת מרנא הקצת"ח.

דהנה קי"ל דהיכא שהלוח הוחזק כפרן הוא לא נאמן לטעון פרעתי, והגר"ש רוזנבסקי זצ"ל אמר לבאר דכל זה רק כשטוען פרעתי אבל כשטוען לא לויתי אפי' אם הוחזק כפרן הוא נאמן, כיון דהיכא דהלוח טוען פרעתי נמצא דאיכא חזקת חיוב מחמת ההלואה ובעינן שהלוח יטען טענה להיפטר מהחיוב, דכל היכא דלשני יש זכות תביעה וטענה עליו הוא מחוייב להשיבו בטענה, ובזה אמרינן דכיון דהוא הוחזק כפרן לא מהניא טענתו דהוי טענה גרועה, אבל היכא דהוא טוען לא לויתי נמצא דהוא טוען דליכא כלל חזקת חיוב ואין השני יכול לטעון כנגדו דאינו בעל דברים ידיה, וממילא אינו מחוייב להשיב בטענה וסגי שהוא מכחיש את התביעה, ואף שהוא הוחזק כפרן מ"מ אי"ז ודאי שמשקר ורק בתורת טענה אינו

דכבר עמד בזה בעל התומים ב"פלתי המרע" ה' ריבית דכתב שם בזה"ל "דטעמא דמיגו הוא דיהבינן לכהן חך זכותא כאילו טען אחריתא ולא מטעם הימנותא אתינן עליה".

פטור מעליא כך יכול לטעון טענת פטור זעירא.

ונחדר, דלפי"ז נמצא דשורש נאמנות הפה שאסר ומיגו חד הוא, דבהפה שאסר ליכא כלל תביעה והוא חידש את כל האיסור ולכן יכול לחדש איסור עם הגבלה, ובמיגו איכא תביעה והוא יכול להכחיש לגמרי וכיון שלא מכחיש הוא יכול לא להכחיש עם הגבלה, ודו"ק.

ובן הוא בהחזרת מיגו דנאנסו, דכל מאי דלא מהני החזרת הוא רק בטענה כנגד חזקת חיוב כיון דהדיון הוא האם נפטר וע"ז צריך טענות ואיכא ריעותא של שטרך בידי מאי בעי, אבל היכא שיכול לטעון נאנסו נמצא דליכא חזקת חיוב והדיון הוא האם בכלל חייב דאולי הוא היה אנוס דבכה"ג לא מחוייב בשמירה כלל, וממילא סגי בהכחשה בעלמא ולזה מהני הכחשה זעירא של החזרת³⁵.

ובה מיושב מאי דהקשו דהיכא שהלוח טוען פרעתי או השומר החזרתי לכאור' איכא הודאת בע"ד דחייב ומדוע לא יתבטל המיגו כמו אם הגיעו עדים, דהביאור פשוט דהרי נתבאר דאי"ז טענת פטור מהחזיר אלא טוען מזויף עם הגבלה וא"כ ליכא כלל הודאת בע"ד, ודו"ק.

אמנם בגמ' ובראשונים מבואר דבכל מיגו איכא גם נאמנות דאמרינן מה לו לשקר, ולפי הנתבאר צ"ב מדוע בעינן לנאמנות של מה לי לשקר, וביותר

דאיכא ג"מ טובא היכא דליכא מה לי לשקר כגון במיגו דהעזה או ביתומים דאינם יודעים לטעון נאנסו.

ואשר נראה בזה, דודאי לא סגי בהא דליכא חזקת חיוב ומהני הכחשה בעלמא, כיון דגהי דנאמן מחמת שהי אי הכחשה עם הגבלה מ"מ כשהלוח או השומר טוענים טענות גרועות כגון פרעתי והחזרתי הם נראים כשקרנים ואף ללא דיני טענה אנו לא מקבלים הכחשתם, ולזה בעינן לסברא דמה לו לשקר, דכיון דהרועה לשקר יכול לטעון טענה מעליא טפי והם לא טענו זאת לכן איכא קצת ראייה דאינם שקרנים ואין אנו פוסלים הכחשתם, דכבר אין לנו סיבה לומר שהם שקרנים.

אבל סברא זו לבדה לא תהני ללא המבואר דליכא חזקת חיוב, כיון דאם איכא חזקת חיוב ובעינן לטענות לא סגי שאין לנו סיבה לומר שהם שקרנים אלא צריך סיבה לקבל טענתם כאמת וכיון דהוי טענה גרועה אינה מהניא, דהמה לו לשקר אינו אנ"ס שהוא דובר אמת ורק מוריד לנו את הסיבה לומר שהם שקרנים, ורק כלפי הכחשה מהני כיון דסגי דליכא סיבה לומר שהם שקרנים כדי שהכחשתו תתקבל.

ומבואר היטב דבכל גווני בעינן שיחא "כח טענה" המורה לנו שליכא סיבת חיוב ולכן הדיון הוא האם בכלל חייב, וגם סברת מה לי לשקר דלא יראה

³⁵ ואע"ג דבקצה"ח (סימן ש"מ) כתב לדון אם ספק נאנסו הוי כאיני יודע אם נתחייבתי או כאיני יודע אם פרעתיך, זה רק מחמת דסו"ס קודם האונס הוא היה מחוייב לשמור, אבל בשעת האונס עצמה דאי דאינו מחוייב כלל לשמור, ולא הוי חיוב שמירה עם פטור מלשלם.

כשקרן, אבל גבי יתומים שפיר מהני הכח טענה ללא סברת מה לי לשקר, כיון דהיתומים אינם יודעים כלום וממילא ליכא ריעותא בטענת החזרת או פרעתי שלהם, וא"כ מקבלים את טענת ההכחשה המוגבלת אף ללא סברת מה לי לשקר, ופשוט, והא דמהני מיגו דהעזה למרות דליכא סברת מה לי לשקר, יעויין בשו"ת הרשב"א (ח"ה חשו" קל"ה) דכתב ד"אם אתה חושדו דשלא כדן בא להחזיק כל שמעיו פניו בכך יעיו ויעיו בכל טענה", ומבואר דאף בכה"ג איכא מה לי לשקר.

ג.

ביאור דברי קצה"ח עפ"י

והשתא דאתית להכי נראה דדברי הקצה"ח בכל המקומות נזהרים וברורים, דלאחר שנתבאר רענין המיגו הוא דכיון שהיה יכול לטעון טענת הכחשה נמצא שהדיון היום אינו אם שילם חיובו אלא האם בכלל חייב, ובזה נאמן לטעון טענת הכחשה עם הגבלה, א"כ כל זה רק כלפי מי שלא יודע דהיה חיוב וממילא הנידון הוא האם בכלל חייב וע"ז מהני הכחשה וגם הכחשה עם הגבלה, אבל מי שראה את החיוב כלפיו הדיון אינו האם פטור או חייב אלא האם נפטר מהחיוב שהיה, וע"ז לא מהני טענת פרוע או החזרת דהוי טענה גרועה.

והיינו דביאר קצה"ח דכלפי השואל והשליח ליכא מיגו, דהרי כלפיהם הדיון הוא האם נפטר מהחיוב ולא מהני הכחשה, ולכן גם חשיב דהע"א בנסכא

דר' אבא מעיד דליכא מיגו, כיון דמיגו אינו נאמנות דנימא דכלפיו אינו נאמן אבל הבי"ד מקבלים, אלא כיון דכלפי הע"א הדיון הוא האם נפטר מהחיוב שהיה או לא דהרי הוא ראה את החטיפה וודאי היה חיוב, א"כ לא מהני טענת ידי חטפי בדיון כזה, והוי כמו שראו חיוב, וכשמעיד בבי"ד מעיד שהחוטף חייב דאצלו זו ההכרעה בדיון.

וגם א"ש שיטת הראשונים דביש לי בנים ליכא מיגו כלפי הכהן, כיון דהמיגו אומר דהדיון אינו האם היא פטורה מיבום אלא האם בכלל היה לה בעל שמת ערירי, ולכן יכול לטעון שהיה אבל יש בנים, אבל כלפי הכהן נהי דהיא אסורה לו מחמת איסור אחר סו"ס ודאי אסורה לו ואין כלל נידון האם גרושה או לא דכלפיו אי"ז נ"מ, וע"כ הנידון האם יש בנים או לא ובזה לא מהני הטענה, וחיטב דימה זאת הקצות לדינא דהפה שאסר, כיון דגם התם יסודו הוא כנ"ל דכיון דלולי הודאתו ליכא איסור הדיון הוא האם בכלל אסור ולכן מני ההודאה עם הגבלה, אבל כלפי מי שידע שיש איסור הנידון הוא האם נפטר מהאיסור ובזה לא מהני הטענה, ודו"ק.

ועפ"י נראה לבאר גם מאי דהוקשה על דברי האחרונים בטענת קמאי דידי זבנא, דהנה לעיל הוקשה על מאי דביארו נתה"מ והגרש"ש דבטענת קמאי דידי זבנא לא יהני הטענה מחמת שאינו בע"ד בנידון המוכר ולכן צריך מיגו, דאם לא מהני טענה האיק יהני המיגו דהרי מיגו איכא רק לבע"ד, אלא דכיון דאיכא מיגו

קצר

שיעורי

סימן כ'

בינה

שיכול לומר להד"מ הדיון משתנה להיות
בין הלוקח למערער ולא בין המוכר
למערער, ושפיר נאמן הלוקח להכחישו
הגבלה, ודו"ק.

